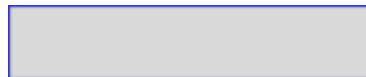
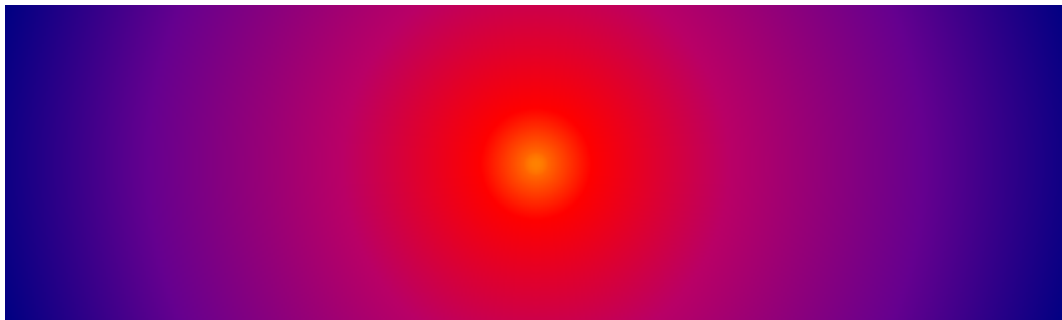

**ЖИТОМИРСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

ТЕТЯНА ЦЮРКО

Житомир -2009

**Цюрко Тетяна Григорівна,
вчитель української мови і літератури,
вчитель вищої категорії
лицею №25 ім. М.О.Щорса м. Житомира**

Від автора

Запрошую вас до царини слова - уроків літератури, туди, де творяться дива, де живуть романтики, де гартується дух пригод та вивершується доля... Там невідомими стежками проходить тихою ходою славетна історія «подвигів» двох розбишак-хлопчаків, що змусили дорослих заговорити про себе, втіливши задум нашого письменника-земляка, Всеволода Нестайка. Я навчу вас насолоджуватись книгою, розмірковувати над нею, знаходити у ній щось близьке своїм думкам і почуттям. Та уроки наші не будуть однаковими, тому ознайомтесь із їх коротким анонсом.

Таким чином, у запропонованому циклі уроків можна прослідкувати певну **послідовність (комбінацію) різних типів уроків**, об'єднаних за критерієм урахування особистісно орієнованого спілкування, що включає :

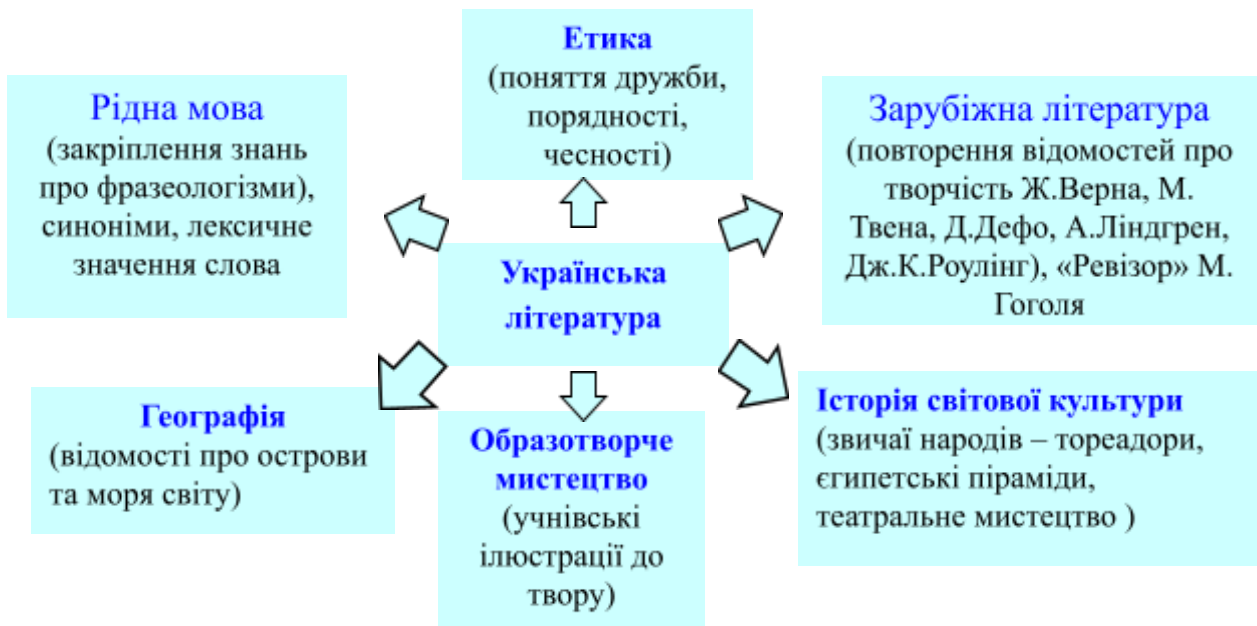
- експозицію (вступне ознайомлення з новою темою);
- відпрацювання нового матеріалу;
- осмислення та оцінювання отриманих знань, умінь, навичок;
- узагальнення і систематизація вивченого;
- контроль та корекція знань і вмінь із застосуванням спеціалізації розвитку зв'язного мовлення.

Окрім того, на уроках співробітництво має включати наступні **рівні сформованості комунікативних навичок учнів**:

- довільний обмін інформацією між учасниками;

- зоровий контакт;
- уміння слухати інших;
- уміння сконцентруватися;
- адекватна реакція на зауваження;
- уміння співпереживати;
- імпровізоване мислення;
- уміння використовувати отриману інформацію;
- уміння формулювати висновки.

Інтеграція навчальних предметів, передбачена на уроках даного циклу:

Зміст матеріалу та засобів

<p>Літературний матеріал Книга В.Нестайка «Тореадори з Васюківки», підручник</p>	<p>Словники, довідники з літератури рідного краю (Полісся)</p>	<p>ІКЗ Мультимедійна система (дошка), комп'ютер, DVD-програвач, Інтернет</p>
<p>Мистецьке обладнання Папір та кольорові олівці і фарби для ілюстрацій до твору</p>	<p>Пригоди і романтика</p>	<p>Досліди : огляд карти світу (моря, острови, Єгипет, Іспанія), створення «Карти пригод»</p>

Вимоги до педагога:

1. Створення комфортного педагогічного клімату на уроці.

2. Врахування індивідуальних особливостей учнів та ступеня взаємовпливу конкретного класу.
3. Вільне володіння фактичним матеріалом.
4. Корекція (зміна) роду діяльності учнів, груп, класу в залежності від мотивації уроку

*Педагогічна теорія – абстракція.
Її практичне застосування –
завжди високе мистецтво.*

І.Підласий

**Конструктор циклу уроків за темою
Всеволод Нестайко. «Тореадори з Васюківки»**

№ з/п	Тема уроку	Зміст	Ключові поняття
1	Всеволод Нестайко – відомий у світі український дитячий письменник. «Тореадори з Васюківки» (фрагменти)	Знайомство з письменником та фрагментом твору (частина I, розділ перший «Метро під свинарником. Тореадори з Васюківки. Собакевич»)	Дитинство, творчий доробок, сучасність, популярність, особистість, діалектизми, фразеологізми, тореадор
2	Пригодницький захоплюючий сюжет повісті «Тореадори з Васюківки». Теорія літератури: повість, пригодницький твір	Ознайомлення з текстом фрагменту частини I розділу 9 «В якому Павлуша розповідає, як він потоваришував з Явою»	Пригоди, дружба, фантазія, фараон, піраміди, кмітливість, фрагмент
3	Мрія і дійсність, смішне, комічне, романтичне у повісті «Тореадори з Васюківки»	Робота над вивченими фрагментами, ознайомлення з епізодами з частини II (розділ 1 «Е!»,- сказали ми з Явою»)	Мрія, прем'єра, вистава, комічність, сміх, романтика
4	Образи повісті «Тореадори з Васюківки»	Дискусія щодо образів твору, ознайомлення з частиною III (розділ 18 «Стихійне лихо. Я приймаю рішення»)	Риси характеру, кращий герой, цікавість, схожість, відмінність
5	УРЗМ. Сторінками улюбленого твору	Підготовка до написання твору-роздуму «Пригоди і романтика у моєму житті»	«Карта пригод», незвичайний ілюстратор, моя мрія, подорож

Види мотивів:

1. Пізнавальний (Хто такий автор? Чим він цікавий? Чому саме цей твір?)

2. Прагнення нової інформації (Що ще цікавого можу дізнатись? Чому повість? Як розумію пригоду?)
3. Пошуковий (Чи усвідомлюю поняття мрії і дійсності? Чи знаю критерії комічного? Чи завжди комічне викликає сміх?)
4. Соціальний (Чи зміг би я вчинити так, як герой твору? Що керувало поведінкою героя?)
5. Самоосвітній (Чи можу оцінити значимість твору для себе, для культури?)

Вислови для роздумів вчителя.

«Справжній майстер педагогічного процесу, який знає незмірно більше, ніж вивчається в школі, не дає в поурочному плані викладу нового матеріалу. Він продумує зміст розповіді, готує наочні приладдя, приклади і завдання. Все це немає потреби записувати в поурочний план.» (В.Сухомлинський).

« Не вчи камінь котитися сама природа навчила його. Прийми перешкоду, і він сам покотиться». (Г. Сковорода)

«Хто рухається вперед у знанні, але відстає у моралі, той скоріше йде назад, ніж уперед» (Аристотель)

«Не можна вимагати від іншого того, чого ти не вмієш сам. Ти маєш завжди бути попереду. Ти ростеш. І учні ростуть разом із тобою...» (Станіславський)

Урок 1.

Тема : Всеволод Нестайко – відомий у світі український дитячий письменник. «Тореадори з Васюківки» (фрагменти)

Обладнання : картки «Маршрут №1, 2, 3», картки для роботи в парах , картки самооцінювання, супроводжувальна картка учня, рекламний плакат,

підручник.

Урок проводиться за підручником Мовчан Р.В. Українська література: Підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч.закл. – К.: Генеза, 2006.- 240с.

Хід уроку:

*«Всі дорослі спочатку були дітьми,
тільки мало хто про це пам'ятає»*

Антуан де Сент-Екзюпері

I. Повідомлення теми та мети уроку

Вступне слово вчителя: сьогодні до класу незримо зі мною зайшли автор герої його книги. Спробуйте їх розшифрувати. Це і буде тема нашого уроку.

«Зашифрована назва». Шифр заздалегідь написано на дошці або спроектовано через відео проектор.

2.21.6.2.18.15.18.5.17.6.21.22.0.13.14.18.

22.18.20.6.0.5.18.20.10.9.2.0.21.31.14.11.2.14.10.

Посередині дошки – дешифратор:

а б в г д е є ж з и

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

і ї й к л м н о п р

---

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

с т у ф х ц ч ш щ ь ю я

---

21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32

Відповідь «Всеволод Нестайко. «Тореадори з Васюківки»

Методичний коментар: Після розшифрування назви вчитель пропонує записати тему уроку в зошити і продовжує вступне слово про автора. Тим часом учні заповнюють структури картки «Маршруту №1» (додаток 1)

БІОГРАФІЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО В.З.НЕСТАЙКА

Більше сорока років працює в дитячій літературі Всеволод Нестайко – цікавий прозаїк, який добре знає тонку і жадібну до незвичайного душу юного читача, його смаки й уподобання і який вважає головним завданням дитячої літератури – Виховання совісті.

Всеволод Нестайко – наш земляк і сучасник. Недавно відзначив своє 79-ліття, а саме 30 січня.

«У ДИТИНСТВІ В МЕНЕ НЕ БУЛО ДИТИНСТВА»

Народився Всеволод Зіновійович Нестайко 30 січня 1930 року у сім'ї службовця на Житомирщині, в містечку Бердичеві, яке просто притягує письменників. Багато вже класиків там жило в різні часи: Бальзак, Конрад, Шолом-Алейхем, Рильський. У спогадах письменник відзначає: «Із сумом згадую той Бердичів. Тата заарештували, мама не працювала. Йшов 1933 рік – і ми голодували по-справжньому. Хотів їсти, а мама казала: «Нема чого». – «Ну, то дай хоч води», – просив я... На щастя, випала нагода переїхати в ситніший Київ. Нас погодилася прийняти мамина рідна сестра».

Отож, у лихі 30-ті роки, втративши батька — подоляка-тернополянина, який у 20-ті роки був у "січових стрільцях", майбутній письменник переїжджає з мамою до Києва. Всеволод Нестайко не може забути ту першу

дорогу до Києва з Бердичева... «Ми їхали потягом, а в ньому жебракували діти, трохи старші від мене. Вони співали пісню, що її я, тоді трирічний, запам'ятав на все життя...А загалом можу повторити за Чеховим: *у дитинстві в мене не було дитинства*», – сумно згадує дитячий класик.

Нестайко з матір'ю пережили у Києві окупацію. Потім, перескочивши через два класи, склавши іспити з деяких предметів екстерном, закінчив з медаллю вечірню школу робітничої молоді на Солом'янці. 1947 року Нестайко вступив на слов'янське відділення філологічного факультету Київського університету. Нелегкими були повоєнні роки Всеволода Нестайка: голодними, але то були роки юності і роки студентства, які запам'ятовуються на все життя.

Хист до літератури, вважає Нестайко, в нього від мами – Марії Іванівни Довганюк. «Вона була вчителькою російської словесності, почала викладати ще до революції – 1913 року. Українських шкіл тоді не було. Потім під час Першої світової пішла в сестри милосердя й опинилася по один бік фронту, а батько – по інший, бо він був січовим стрільцем».

Перші оповідання для дітей Всеволод Нестайко почав друкувати в журналах «Барвінок», «Дніпро» та «Піонерія». Перша книжка «Шурка і Шурко» побачила світ у 1956 році. Майже п'ятидесятилітній шлях у дитячій літературі він засвідчив виданням близько тридцяти книжок оповідань, казок, повістей і п'єс. Найвідоміші з них «В Країні сонячних Зайчиків» (1959), «Супутник ЛІРА-3» (1960), «Космо-Натка» (1963), «Робінзон Кукурузо» (1964), «Тореадори з Васюківки» (1973), «Одиниця з обманом» (1976), «Незвичайні пригоди в лісовій школі» (1981), «Загадка старого клоуна» (1982), «П'ятірка з хвостиком» (1985), «Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків» (1988), «Слідство триває», «Таємничий голос за спиною» (1990), «Неймовірні детективи» (1995) та інші непересічні твори.

II. Мотивація навчальної діяльності

Вчительська реклама-зразок «Рекомендую!»

Книга Всеволода Нестайка «Тореадори з Васюківки» – це шедевр української дитячої літератури, культова книга сучасних школярів! Загальний наклад книжок автора – понад **2** млн. примірників, їх перекладено двадцятьма мовами світу, в тому числі англійською, німецькою, французькою, іспанською, російською, арабською, бенгалі, угорською, румунською, болгарською, словацькою та іншими. Книга «Тореадори з Васюківки» увійшла до звукового аудіо збірника «Золота скарбниця України. Бібліотека української літератури для школярів». За повістю у **1965** році знято однойменну стрічку в трьох частинах режисером Самарієм Зеликіним на Харківській кіностудії, що завоювала міжнародні нагороди. А які – дізнайтесь самі!

1979 року рішенням Міжнародної ради з дитячої та юнацької літератури трилогія «Тореадори з Васюківки» внесена до Особливого Почесного списку Г.Х. Андерсена як один із найвидатніших творів сучасної дитячої літератури.

III. Сприйняття та усвідомлення навчального матеріалу

Порада-діалог вчителя, робота в парах «Радимось пошепки».

Методичний коментар. Учні отримують одне від одного відомості про героїв, визначають тему твору, обмінюються враженнями про твір.

IV. Засвоєння навчального матеріалу

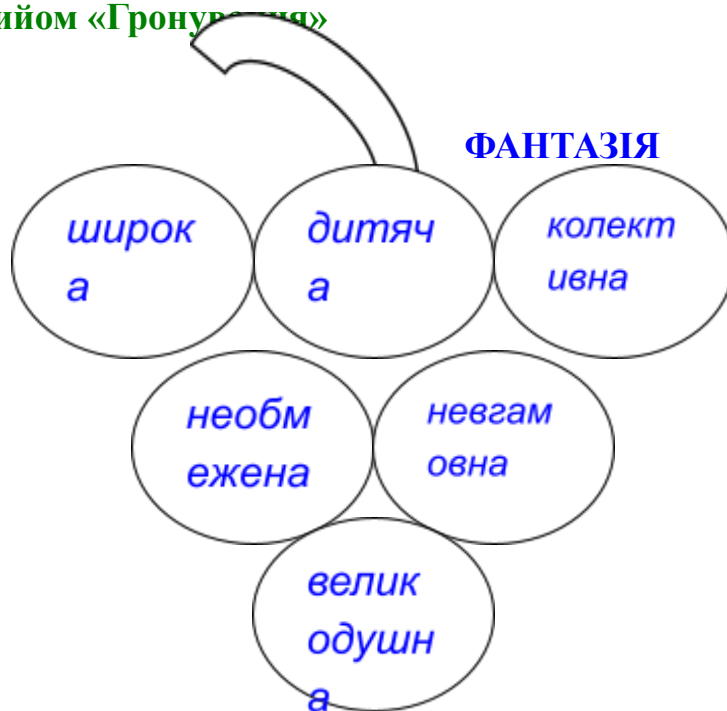
Виразне коментоване читання («ланцюжком») уривків - I розділ I частини (ст. 148-154). Міркування вголос «Перше враження від тексту»

V. Закріплення навчального матеріалу

Літературний диктант

1. Яка була прекрасна благородна ідея у хлопців?
2. З кого хлопці мріяли брати за проїзд 5 копійок?
3. Як Павлуша схарактеризував Явин характер?
4. Яка була тема лекції у клубі?
5. Чому кандидатура цапа Жори не підходила для бою биків?
6. Як звали Явину корову?
7. За що корова підняла Яву на роги?
8. Як хлопці назвали свою знахідку зі старого замуленого колодязя?

Приєм «Групування»

V I. Рефлексія. Написання 2-хвилинного есе «Сьогодні на уроці...»

VII. Оцінювання і редагування домашнього завдання

пора:
нків, прагнень;
написання творів

Маршрут № 1

шлях, стан

Тернистий шлях автора повісті «Тореадори з Васюківки»

1 . Прослухайте повідомлення і заповніть структури:

Всеволод Нестайко народився у ..... році у місті..... у
родині .....
В дитинстві довелось пережити .....
Батько у 20-ті роки був у .....
Письменник з матір'ю переїжджає до.....
«У дитинстві в мене ..... »
Навчався у .....
Закінчив..... університет.
Хист до літератури мав від .....
Перші оповідання написав у ..... році.
Всього видав близько ..... книжок.
Найвідоміші з них .....

2. Яким ви уявляєте собі письменника? Які риси характеру йому притаманні? Чи був його шлях тернистим? .....

3. Як автор висловлюється про дитинство ? .....

4.Складіть уявний життєвий шлях письменника :

.....→.....→.....
.....→.....

Маршрут №2 . 1 розділ. I частина

1.

Визначте, які структури можуть бути трактовані як мета Яви і Павлуші, ідея, плани, кумедні події

*«Треба, щоб слава про
Нас гриміла на всю
Васюківку, як радіо на
травневі свята»*

Перша лінія метро у Васюківці!

- *штуки - викаблуки заради слави;*
- *пугуцькало на лекції;*
- *дідові підчитаними на телевізійній антені;*
- *бій тореадорів;*
- *підводний човен із старої плоскодонки;*
- *спастися Собакевича.*

Свиня (Льоха) Манюня повалилась в «метро»;
Лектор упав з трибуни і вилив собі на голову графин з водою;
Товстий дачник втікає від колгоспного бугая Петьки;
Замість бою биків – бій дурачків;
Дамський капелюшок на Яві;
Контрибуція під час «бою тореадорів»;
«Ява почав бігти ще в небі».

2. Заповніть схему

Метро. Проїзд – 3 коп. Родичі – безплатно.

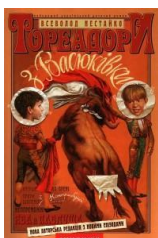
1. Станція «_____».
2. Станція «_____».
3. Невдача. Станція «_____».

3. Поясніть фразеологізми:

- «вскочити в халепу» _____
- «нам'яти вуха» _____
- «як реп'ях до собачого хвоста» _____
- «надавати плескачів» _____
- «червоний, мов рак» _____

«дати дриза» _____
 «залопотів п'ятами» _____
 «брудні, як поросята» _____
 «галасують, як баби на базарі» _____
 «тільки виляски пішли» _____

Маршрут №3 1 розділ. I частина

1. Доповніть авторський синонімічний ланцюжок –
Авантюристи – Знайдибіда – убоїще – анциболотники – шминдрики

.....
Тореадор – ..... (матадор).
Шмаркач – вишкварок – пискля - .....
Калабаня – ..... ставок змілілий.
Халена – ..... неприємна подія

2. Яким був тореадорський реманент ?
 (килимок, капелюшок, 2 шпаги з ліщини).

3. Дайте відповідь на запитання:

1. Назвіть головних героїв і членів їхньої родини
 .....(Ява Рень, Павлуша Завгородний).

2. Скільки років дідусеві? .....(81)

3. Як звати свиню, що провалилася в метро? .....(Льоха Манюня)

4. Чим завершився тореадорський бій?

.....
 (Контрибуція мордою підкинула Яву, хлопці залізли в калабаню)

5. Продовжити слова «Ява почав бігти...» .....(ще в небі)
6. Як звали колгоспного бугая? .....(Петька)
7. Яким іншим словом автор називає природу? .....(халепа)
8. Чи можемо назвати хлопців фантазерами? .....(так)
9. Що таке фантазія?

.....

2 урок.

Тема: Пригодницький захоплюючий сюжет повісті «Тореадори з Васюківки». **Теорія літератури:** повість, пригодницький твір

Обладнання: картки для взаємоопитування, плакат до гри «Головоломка», фотопутівник, учнівські ілюстрації, таблиця «Теорія літератури», підручник,

ХІД УРОКУ

Кожна пригода до мужності дорога

Народне прислів'я

I. Створення позитивного настрою

Виконання анаграми «Набірне полотно»

Незвичайний початок. Вступне слово вчителя.

Налетів легкий вітерець і переплутав усі букви ключових слів нашої теми. Прочитайте ці слова (запис на дошці)

ОРИГИДП / **ПРИГОДИ**

АНАКМИРТО / **РОМАНТИКА**

Так, поговоримо сьогодні про пригоди, про постійне прагнення людини до незвіданого, про романтику подорожей, про незвичайні події, які можуть трапитись в житті. А заодно пригадаймо, які пригоди трапилися з нашими героями. До речі, а які пригоди цікавіші: які сам пережив чи розділив зі своїм другом? Поясніть свою думку.

Відповіді учнів за стратегією «Пошук потрібних слів»

або прийомом «Здивуй» (створи з буденного дивовижне).

II. Мотивація навчальної діяльності. *Метод «Мікрофон».* Чи сподобався вам фрагмент повісті, який ви прочитали вдома? Що найбільше зацікавило?

Цілепокладання: давайте визначимо основні завдання на урок, враховуючи ваше домашнє завдання і очікування на сьогодні.

Припущення: учні висловлять бажання поділитись враженнями про прочитане, отримати позитивну оцінку за ретельно виконану домашню роботу і захочуть помандрувати, визначитись у поняттях «пригоди», «пригодницький твір». Запис теми і мети у зошити

III. Актуалізація опорних знань.

Пригода перша.

Перевірка домашнього завдання. Взаємоопитування за розділом 9, частина I повісті «Тореадори з Васюківки» за ситуацією переходу «Знаю – не знаю»

Дослідницький метод. «Пошук істини».

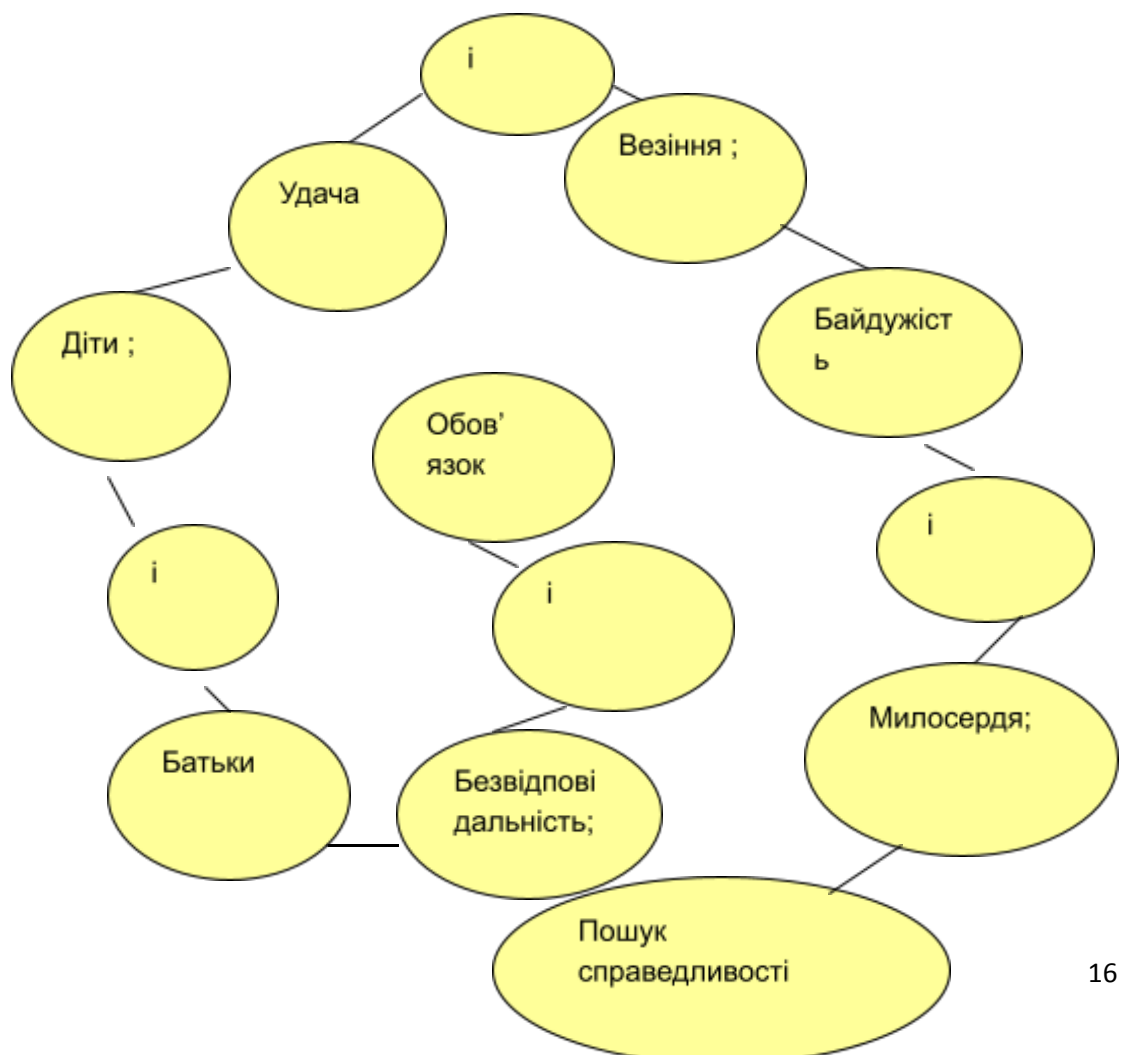
Коллективне обговорення запитання. *Чому В. Нестайко сказав: «...не поспішайте, як я колись, швидко виростати. Бо дитячі роки неповторні.»*

Методичний коментар. Це прийом «прихованої перевірки» домашнього завдання, адже учні повинні будуть апелювати до знань біографії письменника, спробують пояснити слова з власної точки зору. Далі можна дізнатись, чи знайшли учні відомості про нагороди автора і фільму.

Інформація для вчителя: Рішенням Міжнародної ради з дитячої та юнацької літератури книжку "Тореадори з Васюківки" включено до особливого Почесного списку Г. -Х. Андерсена, а фільм за цим твором одержав Гран-Прі на Міжнародному фестивалі в Мюнхені.

IV. Сприйняття і засвоєння знань, вмінь.

Пригода друга. Гра «Головоломка». Прочитати проблематику трилогії «Тореадори з Васюківки» (на окремому аркуші)

Запис проблематики з коментарем в зошиті.

Пригода третя. «Сторінками повісті В. Нестайка «Тореадори з Васюківки».

Скориставшись фотопутівником (додаток 1), створіть короткий опис подій із прочитаних розділів твору. А доповнить наш фотопутівник галерея ваших ілюстрацій. *(Кожен учень, який зробив ілюстрацію, демонструє і пояснює її сюжет.)*

Пригода четверта. Лист-подяка авторові (5 хв.)

Групова робота. Учні об'єднуються в групи, допомагаючи одне одному, пишуть лист-подяку письменнику, в якому вказують не тільки враження від книги, а що саме їх найбільше вразило, змусило задуматись.

Методичний коментар. Під час написання листа учням варто нагадати, що це повість-трилогія, а після того, як групи озвучать свій лист, провести словникову роботу, яка включає :

- теоретичні поняття «повість», «пригодницький твір»;
- порівняти з іншими пригодницькими творами із уроків зарубіжної літератури(Д.Дефо, Ж.Верн, М.Твен тощо) (див. Додаток 3);
- визначити різницю між повістю і оповіданням, користуючись таблицею «Теорія літератури»

«Теорія літератури»

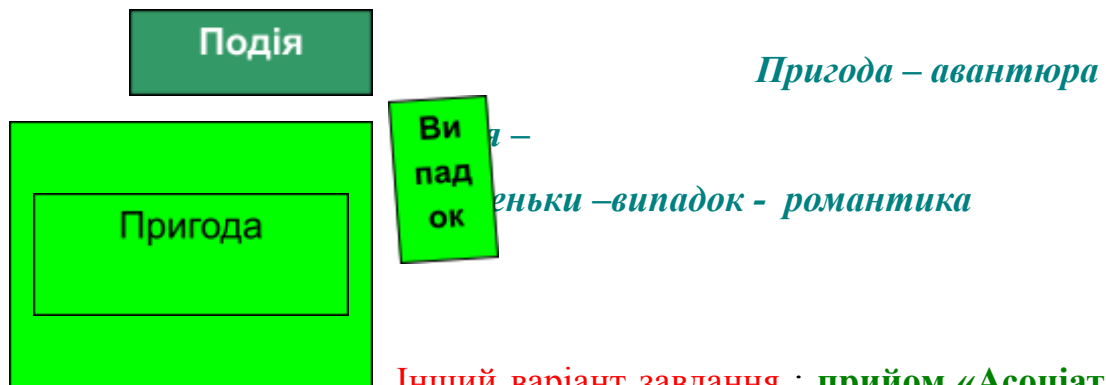
Повість – епічний прозовий твір, що характеризується більш розгорнутим сюжетом, ніж оповідання, ширше охоплює події із життя головних персонажів, має більше другорядних образів, наявні розлогі описи.

Пригодницький твір – це прозовий твір (інколи віршований), сюжет якого насичений пригодами і незвичайними подіями, цікавими захоплюючими епізодами, де героям раз у раз загрожує якась небезпека, але найчастіше все вирішується добре.

Приєм порівняння : порівняти визначення теорії літератури з сюжетом твору Всеволода Нестайка і зробити висновок про жанр твору (пригодницька повість).

Пригода п'ята. Лінгвістична розминка. Приєм «Кубування».

Завдання : підписати всі сторони кубу словами-синонімами до слова «Пригода»

вписати у вільні кружечки слова, які асоціюються зі словом «Пригода»

Методичний коментар. Кожен з учнів обирає на власний розсуд вид роботи, виходячи з особистісних мотивів, інтелектуальних здібностей та настрою. В будь-якому випадку варто подякувати за співпрацю всім учасникам.

V. Закріплення навчального матеріалу

Пригода шоста. «Вибране». Робота з текстом. Виразне читання уривків повісті.

Методичний коментар. Учні зачитують уривки прочитаного вдома фрагменту (за бажанням), після цього доцільно провести невеличку бесіду:

1. Назвіть, кого ще з героїв ви тут зустріли.
2. Яка нова пригода з ними трапилась?
3. Чи були ви колись на баштані?
4. З чим порівнює автор кавуни? (смугасті тигри)
5. Чи хотіли б ви бути героями цього твору? Чому?

Лінгвістична хвилинка. Робота над словом

Якими словами дід називає хлопців?

Шегейдики – шмарогузи – катові гаспиди. За що ? Пригадайте інші слова –характеристики хлопців (учні знаходять слова: знайдібіда, убоїще, анциболотники , шминдрики). Які з цих слів є діалектними?

VI. Рефлексія. Підсумок уроку

Приєм «Незакінчене речення»

Тепер я зможу.....

На уроці я встиг...

Хочу дізнатись більше про...

Непрогнозоване завершення. Вчитель розмірковує вголос ніби для себе:

Варіант 1. Скільки дійових осіб згадується в творі? Треба буде перечитати

Варіант 2. Хто такі фараони? Треба запитати у вчителя історії...

Варіант 3. А де це знаходиться острів Ява? треба буде подивитись на карті...

VII. Домашнє завдання. Обов'язкове для всіх: прочитати розділ 1 частини II «Е!», - сказали ми з Явою».

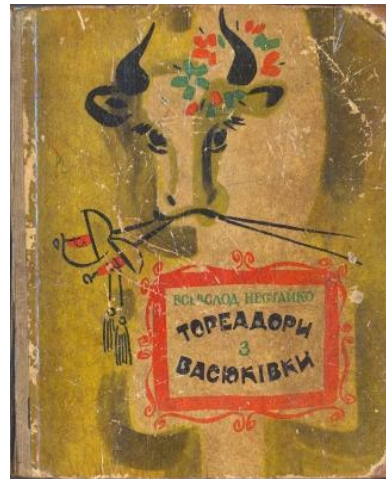
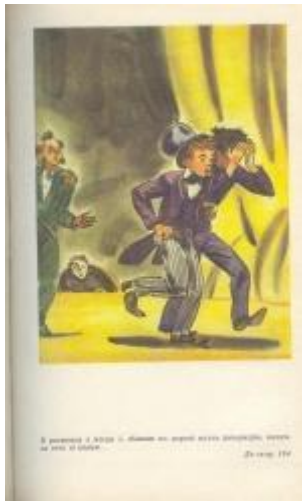
За бажанням:

- інсценізувати фрагмент;
- знайти розповіді про єгипетські піраміди і їх зображення (див. додаток 4);
- розповісти про острів Ява (див. додаток 2);
- намалювати «Карту пригод» Яви і Павлуші.

Додатки

Додаток 1

Фотопутівник

Додаток 2.

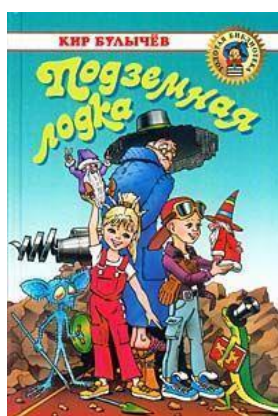
Відомості про острів Ява

Ява (інд. Jawa; «джава») — найбільш важливий острів в Індонезії, розташований між Суматрою і Балі; площа (з островом Мадуро) 132 тис. кв. км; столиця Джакарта (також столиця Індонезії), міста-порти — Сурабайя і Семаранг;

Простягається на 1000 кілометрів із заходу на схід, тридцять відсотків його території займають джунглі. Входить в адміністративний регіон Ява. Ява — найнаселеніший острів в світі (124 млн. осіб., 2005), густина населення складає 979 осіб./км². Найбільш поширені мови — яванська і індонезійська.

Додаток 3.

Зображення пригодницьких книг

Додаток 4

До повідомлень про єгипетські піраміди

3 урок.

Тема: Мрія і дійсність. Смішне, комічне, романтичне у повісті В.Нестайка «Тореадори з Васюківки»

Мета : навчити учнів розуміти поняття романтичного і пригодницького, аналізувати моральний вибір у різних життєвих ситуаціях; виразно читати й коментувати найцікавіші епізоди тексту; формувати активну життєву позицію, доводити власну думку.

Обладнання: роздруки текстів або спроектовані через мультимедійний проектор, картки для відповідей цитатного плану, дидактичний матеріал, тлумачний словник, завдання для групової роботи.

Супроводжувальна карта вчителя

Етапи уроку	Мета	Очікувані результати	Види робіт	Способи взаємодії
Мотивація навчальної діяльності	Зацікавити учнів темою твору, приготуватися до роботи	Учні Визначать ідею твору	Прийом «Незвичайний початок», «Зашифрована ідея»	Спостереження Колективна взаємодія
Перевірити домашнє завдання	Перевірка рівня сформованих знань	Перевірять засвоєння тексту	Цитатний диктант	Взаємоперевірка
Актуалізація опорних знань	Розвиток асоціативного мислення, навиків	Підберіть синонім до слова мрійник,	Асоціативний куш Лінгвістичне дослідження	Взаємна співпраця

	лінгвістичних досліджень	знайдуть фразеологізми	Пошук фразеологізмів	Робота в парах
Сприйняття та засвоєння навчального матеріалу	Узагальнення інформації, закріплення вивчених понять	Учні навчаться аргументувати власні судження, писати сенкан	Проблемна ситуація Створення сенкану	Групова діяльність співавторство
Робота над змістом повісті	Розвиток навичок художнього аналізу тексту, творча стимуляція	Учні знатимуть важливі моменти участі у шкільному драмгуртку	Рольова гра «Влаштувати театр»	Вибіркова участь Ситуативна діяльність
Закріплення вивченого матеріалу	Навчити розуміти поняття «комічне», «смішне»	Навчаться визначати засоби комічного, удосконалять навички роботи в групах	Асоціативний куш «Гумор», робота з словом «комічне» Робота в групах	Групова співпраця
Підсумок. Рефлексія	Узагальнення отриманих знань і навичок на уроці	Учні вмітимуть аналізувати моральний вибір у різних життєвих ситуаціях	Бліц-опитування	«Диригент» (за згодою – 1 учень)

Супроводжувальна картка учня заповнюється на основі картки вчителя

I. Мотиваційний момент.

1. Прийом «Незвичайний початок». Зацікавлення.

Вчитель, зайшовши до класу, починає вступну частину :

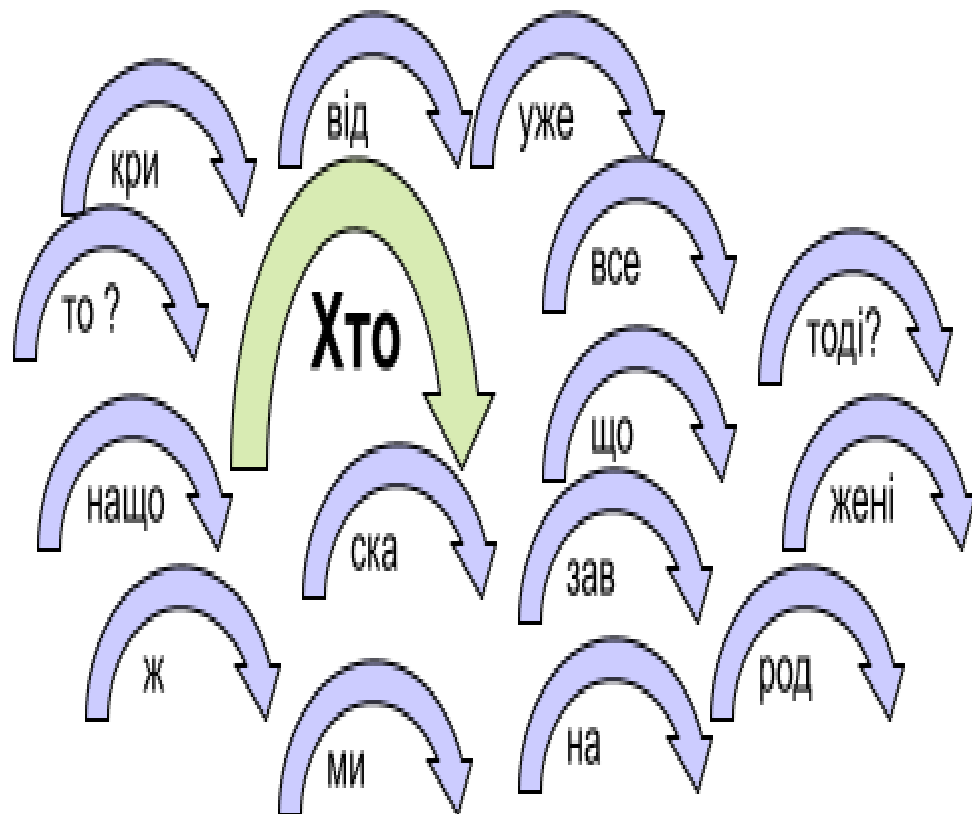
«Щоранку на вулиці Шовковичній, у самому центрі Києва, можна зустріти високого сивого чоловіка з песиком на повідку. Час від часу він жартівливо посварюється на свого Дюка й усміхнено-замріяно крокує далі... На нього не полює зграя фотографів і телекамер, проте його книжками зачитуються

мільйони дітей «від 2 до 102...», і якби зібрати воедино всю їхню до нього любов — вона осягла б всю Україну». Як ви думаєте, діти, про кого мова?

Так, ми багато чого ще не знаємо про Всеволода Нестайка. Він майже не з'являється на публіці, почало вже бачить, але йому продовжують надходити тисячі листів від вдячних читачів. І ці листи читає йому дружина. Минулого уроку ми теж написали листи, кращі з них відправимо письменнику. А поки що продовжимо відкривати сторінки захоплюючої книги двох століть ХХ і ХХІ!

2. Прийом «Зашифрована ідея».

На дошці записано (зашифровано) цікавий вислів – ідею В. Симоненка, який співзвучний нашій сьогоднішній темі, читати маєте по спіралі, починаючи з центру.

Відповідь: Хто сказав, що все уже відкрито? Нащо ж ми народжені тоді?

II. Перевірка домашнього завдання «Цитатний диктант».

Методичний коментар: Цей вид роботи сприяє перевірці засвоєння тексту, активізує репродуктивне мислення, виконує роль «своєрідного» індикатора перебігу уроку. Якщо учні мають складнощі при написанні, варто детальніше зупинитися на переказі основних моментів фрагментів із домашнього завдання.

Цитатний диктант

- 1). Продовжити «Слова розбігаються, як...» (таргани по припічку)
- 2). «Голова порожнісінька, як...» (дірка)
- 3). «... у мене (Павлуші) слова, як неслухняні...» (вівці)
- 4). Хто з героїв твору «щодня чистив зуби, робив зарядку і взагалі був свиня» (Степан Карафолька)
- 5). Про яке слово мовить автор ? «... Велике це слово - ...! Може найбільше з усіх слів людських » (дружба)
- 6). Як розшифровується «ВХАТ» ? (Васюківський художній академічний театр)
- 7). Хто сказав: «Хлестаков – це ж в вогонь ! Це ж , знаєш ...» (Ява Рень)
- 8). Продовжте: «Щоб я зубрячив? Ні-каг-да!... Зубрячка – то для...» (дурнів, для неспособних)

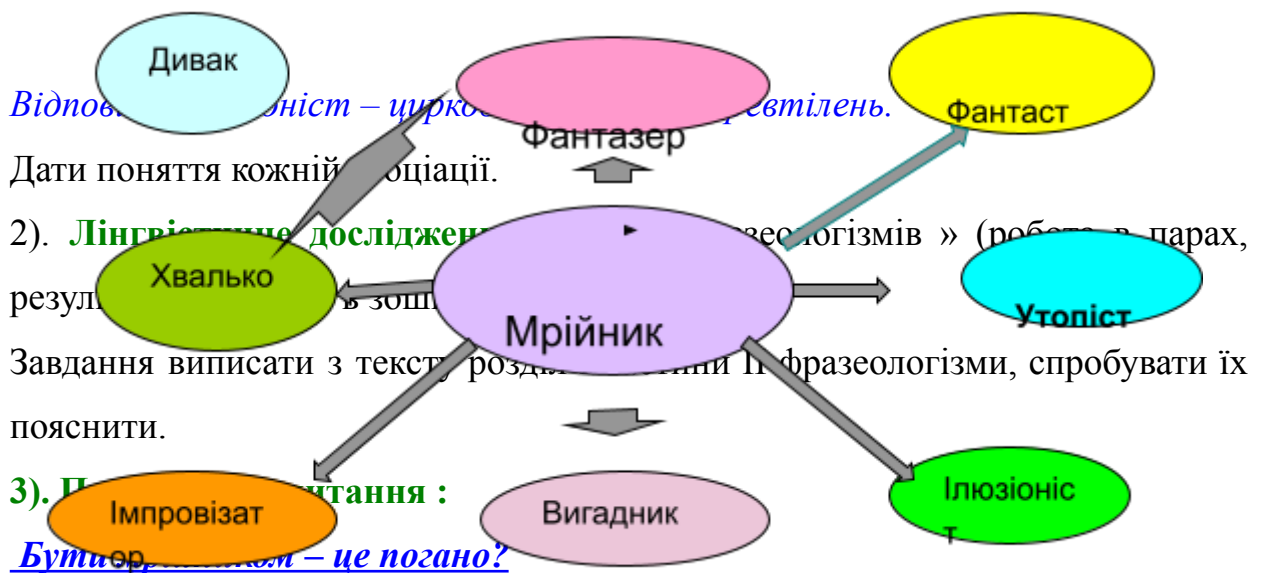
III. Актуалізація опорних знань.

Важко знайти в нашій літературі щось настільки веселе, талановите й дотепне, як ця неперевершена книга Всеволода Нестайка, якого часто називають Гоголем сучасної української дитячої літератури.

1). Проїом «Асаціативний куш».

Запитання до учнів : то яку ж рису характеру героя автор нам підкреслює?

Варіанти відповідей: фантазери, мрійники, диваки. Створення асоціативного куща до слова «Мрійник» з ускладненням : знайти зайвий лот.

Де межа між мрією і дійсністю?

Методичний коментар: Робота виконується в невеликих групах - обговорення одна хвилина – далі експрес-відповіді груп, запис висновку:

Мрія – це генератор ідей, стремління людини до нових висот.

Межі між мрією і дійсністю немає, бо прагнення людини безмежні, так само, як і можливості, а кожна реалізована мрія – це вже дійсність.

4). Написання «Сенкану» (стратегія «білого вірша»)

Методичний коментар: Це стратегія сприяє синтезації інформації, це написання невеличкого слогану з п’яти рядків (від фр. cinq - п’ять), допомагає учням сформулювати думки цікавим способом

*Мрія
 найзаповітніша, далека
 надихає, манить, відволікає
 може зробити людину героєм
 Романтика*

Додаткове зацікавлення:

*Яких великих мрійників знає історія ?
 Леонардо да Вінчі, Христофор Колумб,
 Антуан де Сент Екзюпєрі! Продовжте
 список!*

IV. Робота над змістом твору.

- Які професії людей є найближчими до поняття «мрійник» ?

Учні допускають думку, що це – письменники.

- Яка нова мрія з'явилась у Яви і Павлуші у прочитаному фрагменті.

Сюжетне моделювання. «Влаштувати театр».

Як потрібно влаштувати театр? (учні повинні ще раз переглянути текст розділу).

План завдань

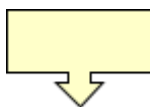
(за зразком підготовки п'єси М.Гоголя «Ревізор»):

- 1). Скласти список бажаючих записатися до драмгуртка.
- 2). Вибрати п'єсу (і прочитати)!
- 3). Розподілити ролі.
- 4). Призначити графік репетицій.
- 5). Вивчити ролі.
- 6). Призначити графік репетицій.
- 7). Приготувати декорації й костюми.
- 8). Назначити день прем'єри.
- 9). Зірвати шквал оплесків.

**Які пункти
проігнорували друзі ?**

V. Закріплення вивченого.

- 1). Бесіда: Що в творі викликає найбільше здивування і зацікавленість?

Смішні епізоди, гумор твору.

Гумор – Сатира – Комічне – Смішне – Насмішка – Сарказм – Іронія.

Гумор – художній прийом, заснований на зображенні чого-небудь у комічному вигляді.

Комічне – забавний випадок, недоладне (кумедне), нісенітниця.

Смішне – те, що викликає сміх, глузування, іронію, кепкування.

Рубрика «Це цікаво!»

А щодо гумору у творах Нестайка, то, за його словами, він – родинний. «Один мій дід був священиком. Від нього я успадкував доброту й милосердя. А другий дід Іван Довганюк і його батько Семен Довганюк були великими сільськими дотепниками. От вони мені, мабуть, і передали отой селянський гумор».

2). Асоціативний куш «Сміх»

Слово вчителя. Читаючи повість В. Нестайка, не можна втриматись, щоб не посміхнутись. Цього автор досяг, використовуючи засоби комічного.

Робота зі словником

Комічне – спосіб зображення явища або образу в художній літературі, що викликає сміх через невідповідність між дією й наслідками. Буває гумор добродушний (іронічний), а буває нищівний, в’їдливий (сарказм)

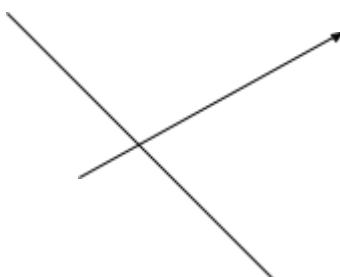
Розповідь вчителя про історію
знайомства з О. Вишнею

3). Робота в групах.

Завдання для групи № 1. Знайти відповідність між висловами та його тлумаченням.

Без сміху

виставити себе у смішному вигляді

Заливатися від сміху — нестримно сміятися
 Подати себе насміх — комусь захотілося сміятися
 Не до сміху — у когось немає бажання, причин веселитися
 Сміх напав — не сміючись, серйозно
 Трохи не упасти зі сміху

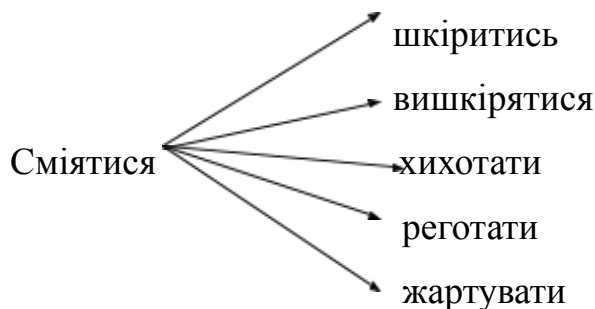
Завдання для групи № 2.

Робота з тлумачним словником. З'ясувати, яке значення слову сміх подає тлумачний словник.

Сміх – це переривчасті, характерні звуки, які утворюються короткими видихальними рухами як вияв радості, задоволення, нервового збудження.

Завдання для групи № 3.

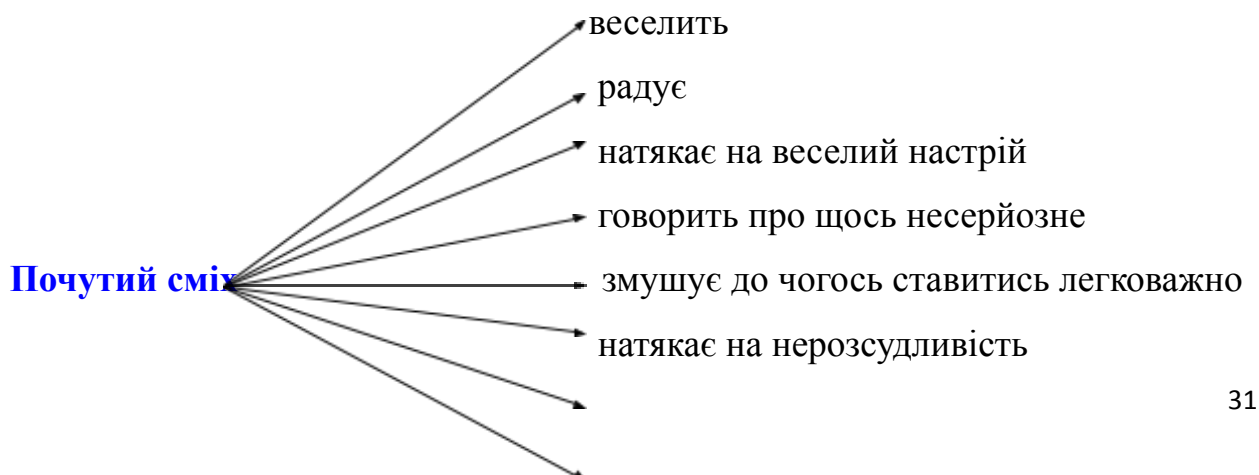
Дібрати синонімів до слова сміятися.

Знайти фрагменти тексту, в яких головні герої повісті хихочуть, регочуть, жартують.

Завдання для групи № 4.

Утворити асоціативний куц настроїв від почутого сміху.

змушує замислитись: чи це не глузування
чи раптом не кепкують з когось

Зачитати уривки з повісті на підтвердження тез асоціативного куца.

Вчитель. *Більше сорока років працює в дитячій літературі Всеволод Нестайко – цікавий прозаїк, який добре знає тонку і жадібну до незвичайного душу юного читача, його смаки й уподобання, який вважає головним завданням дитячої літератури – пробудження та виховання совісті.*

Всеволод Нестайко! - і відразу є на обличчях переважної більшості дітей завітнуть усмішки, а в очах їхніх мам і тат заграють веселі бісики. Та й чимало бабусь і дідусів це прізвище не залишить байдужими: вони тут же засвітяться сонечками, бо пригадається їм власне дитинство...

І немає в цьому анічогісінького дивного: адже дитячий письменник Всеволод Зіновійович Нестайко своїми веселими, дотепними, мудрими й непересічними повістями й казками радує, веселить і повчає, у найкращому розумінні цього слова, вже не одне покоління, бо за плечима в нього - десь під сотню виданих книжок, ціла авторська бібліотека! Та ще з десятків іскрометних пригодницько-фантастичних творів, нових казкових повістей чекають на робочому столі письменника на зустріч із малими читачиками.

VI. Рефлексія. Бліц – опитування.

1. З яким настроєм Ви розпочали роботу на уроці? Чому?
2. Чи змінився Ваш настрій на кінець уроку? Чому?
3. Який вплив має сміх на людину?
4. Який вид комічного властивий /притаманний/ (сповідують) героям твору? Обґрунтуйте.
5. Чи є сатира та сарказм у творі? Обґрунтуйте.

VII. Домашнє завдання: Створити словесний портрет усміхненої людини;

прочитати розділ 18 частина 3 «Стихійне лихо. Я приймаю рішення»(ст. 157-161 підручника). Інші

фрагменти «за бажанням».

4 урок.

Тема: **Образи повісті В. Нестайка «Тореадори у Васюківки»**

Обладнання: відеофрагмент або аудіозапис розповіді автора, сигнальні картки, плакат із зображенням героїв твору, підручник.

Супроводжувальна карта вчителя

Етапи уроку	Мета	Очікувані результати	Види робіт	Способи взаємодії
Мотивація навчальної діяльності	Розвиток критичного мислення	Учні зацікавляться уроком, налаштуються на роботу	«Незвичайний початок»	Колективна співпраця
Цілепокладання	Удосконалення навичок постановки цілей і завдання уроку	Учні визначають цілі і завдання своєї діяльності на уроці	Сприймання аудіо запису, прийом «Відстрочена відповідь»	Взаємозалік
Актуалізація опорних знань	Сприяння розвитку логічного мислення	Зможуть здійснити взаємоперевірку текстологічних знань	Створення словесних портретів усміхненої людини, Створення галереї портретів персонажів	Співавторство Захист власних ілюстрацій
Формування і вдосконалення вмінь та навичок	Удосконалення учнівських вмінь характеризувати створені автором образи	Учні навчаться дискутувати, відстоювати власну думку	Відповідь на запитання аудіо запису Робота зі стендом «Теорія літератури»	Вибіркові відповіді учнів Співтворчість у партнерстві

			Диспут «Який герой кращий?»	
	Розвиток творчої уяви учнів	Учні зможуть скласти діаграму образів героїв твору	Складання діаграми «Ейлера-Вена», Вивчення характеристик и персонажа	Ділове співробітництво
Закріплення знань, умінь, навичок	Розвиток навичок узагальненого мислення, розвиток уяви	Учні навчаться скласти сюжетні схеми-опори	Створення схеми «Дорослішання» героїв твору	Робота у парах Настанови вчителя
Підсумок уроку. Рефлексія	Виховувати почуття обов'язку, відповідальності, людяності	Учні оцінюють власні сили та можливості	Міні-есе «Чи міг би я вчинити так, як герой під час стихійного лиха?»	Самостійно

Супроводжувальна картка учня заповнюється на основі картки вчителя

Хід роботи

I. Організаційний момент.

Приєм «Незвичайний початок» - елемент зацікавлення. Запитання до класу: *З чого все почалося?*

Методичний коментар: в залежності від реакції учнів, слід вжити ключові слова – підказки: книжка, герой, персонаж, важливість, образ, характер.

II. Мотивація навчальної діяльності. Цілепокладання.

Давайте послухаємо розповідь самого В. Нестайка (аудіозапис може бути зроблений кимось з учнів за допомогою internet або продиктований від імені автора на мікрофон).

Все почалося з того, що якимось на початку шістдесятих років минулого століття Всеволод Нестайко поїхав із групою київських письменників і журналістів на полювання. А ввечері до багаття мисливців прибився сільський хлопчик на ймення Ява, дуже самостійний і меткий. А незадовго до цього художник Василь Євдокименко, який проілюстрував чимало книжок

Всеволода Нестайка і який постійно жив у місті Острі на Чернігівщині, розповів письменнику історію про двох місцевих хлопців, котрі заблукали у колгоспній кукурудзі. Вони блукали в ній цілий день, аж поки надвечір у селі не заговорило радіо, на звук якого вони й вибралися із кукурудзяного полону.

Цікавий початок? Продовження хочете? (**Прийом «Відстрочена відповідь»**)

III. Перевірка домашнього завдання (Взаємозалік) «Добровільний ведучий».

Методичний коментар: Взаємозалік можна проводити кількома способами: у парах, у групах, але інколи цікаво проводити у співпраці всіх учнів. Наприклад, серед учнів завжди знайдуться такі, які охоче виконують випереджувальні завдання: складають тести, кросворди, серію запитань. Цей учень виходить на середину класу і ставить запитання однокласникам, при цьому виправляє неточні відповіді, ставить оцінку відповідаючим, а потім весь клас оцінює його роботу. Якщо кмітливих учнів виявилось кілька, можна провести роботу іншим чином: ці учні «екзаменуватимуть» групи, виставляючи оцінки за системою «здано - не здано».

Ця робота сприяє активізації мозкової діяльності, налаштовує на співпрацю, є попередньою оцінкою рівня засвоєння знань тексту і теми в цілому.

VI. Актуалізація опорних знань.

1. Прослуховування словесних портретів усміхненої людини (із домашнього завдання)
2. Створення портретної галереї персонажів повісті «Тореадори у Васюківки» (на основі учнівських ілюстрацій та малюнків з трилогії).

Сигнальна карта. Запитання на кмітливість:

Хто запам'ятав ім'я і прізвище художника – ілюстратора книжок

В.Нестайка?

- більшість не **запам'ятали**

- більшість пам'ятають

- ніхто не зміг пригадати (необхідно нагадати, що це Василь Євдокименко)

V. Формування і вдосконалення вмінь і навичок.

1. Сприйняття цікавої інформації (аудіозапис).

Хочете знати, що творить справжня дружба?

Справжня дружба творить дива.

Про зустріч з сільським хлопчиком Явою, про якого ви почули на початку уроку, В. Нестайко розповів своєму другу – письменнику Анатолію Костецькому, який і підказав ідею оповідання «Пригода в кукурудзі», там вперше з'явилися на світ персонажі Ява Рень і Павлуша Завгородній.

Трохи згодом В.Нестайко написав про них ще одне оповідання «Тореадори з Васюківки». Ява і Павлуша були настільки жвавими, так і просилися в нові пригоди, що буквально примусили письменника написати про них цілу повість «Пригоди Робінзона Кукурузо», яка вийшла у 1964 році. Успіх книжки був просто фантастичним і письменник вирішив написати продовження. У 1966 році вийшла друга повість про Яву і Павлушу – «Незнайомец з тринадцятої квартири», а в 1970 – ще одна, «Таємниця трьох невідомих». Разом повісті склали славнозвісну трилогію «Тореадори з Васюківки», яка вперше побачила світ окремим виданням у 1973 році і з того часу постійно перевидається і перекладається багатьма мовами.

2. Теорія літератури.

Персонаж, або Герой літературного твору — 1 Постать людини, зображена письменником у художньому творі, загальна назва будь-якої дійової особи кожного літературного жанру. 2. Олюднені, оживлені образи речей, явищ природи, звірів у казках, байках, притчах та деяких інших жанрах.

3. Диспут «Який герой кращий» (за зразком «Коментатор ТБ»)

Методичний коментар: За вибором учнів проводиться жеребкування учасників, бажаючих взяти участь у диспуті.

До дошки виходять по двоє учасників і стають навпроти зображення «свого героя». Обирають рефері та арбітра (веде рахунок), коментатора.

Завдання: Розпочинати кожну репліку словами:

Я вважаю, що ... (Ява, Павлуша) кращий, бо...

Після вичерпної промови учасники можуть вступити «в атаку» - знайти «слабкі» сторони опонента, починаючи словами:

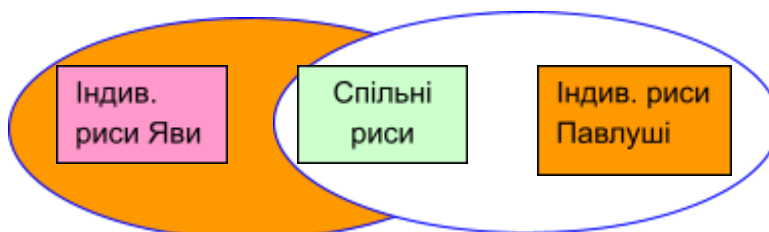
Потрібно пригадати, що недоліків більше у ... (герой) , бо він ...

Результати диспуту записуються на дошці, учасники мають право на дві підказки – допомоги класу. Після виступів арбітр оголошує рахунок, рефері робить висновок, який учні записують у зошиті (*допускається допомога вчителя*)

VI. Закріплення і узагальнення набутих знань і вмінь.

1. Складання «Діаграми Ейлера - Венна»

Методичний коментар: стратегія дозволяє формувати навички порівняння та класифікації, узагальнення, створювати критерії порівнювальних об'єктів, глибше зрозуміти зв'язки між поняттями «образи героїв». У спільній частині кіл записуються спільні риси характеру, решта – для відмінних рис.

Набір рис характеру героїв:

Веселий, кмітливий, розумний, неслухняний, несерйозний, допитливий, необережний, дотепний, не любить навчатися, боягуз, добрий, любить усе живе, сміливий, покірний, недисциплінований, має почуття гумору тощо.

2. Робота з підручником. Вибіркове виразне читання уривків розділу 18 частини 3. «Стихійне лихо. Я приймаю рішення», коментування поведінки героїв.

3. Проблемне завдання: скласти схему «дорослішання» хлопців. Зразок:

Мрійництво → бешкетування → кумедні ситуації → цінування дружби
→ благородні наміри → нові авантюри → усвідомлення помилок →
→ розвинене почуття обов'язку → совісність

VII. Узагальнення і систематизація.

Настанова вчителя: Герої трилогії Ява і Павлуша на перший погляд звичайнісінькі бешкетники. Проте не поспішайте з висновками. Хлопці просто активні, а тому часто помиляються і потрапляють у кумедні ситуації. Васюківські тореадори завжди мають благородні наміри. Вони, обмірковуючи вчинене, усвідомлюють свої помилки й намагаються більше їх не повторювати і знову здійснюють нову “авантюру.”

Але ж вони ростуть, набираються досвіду, стають іншими, кращими. Тож **давайте разом подивимось на вчинки Яви і Павлуші.**

- 1. Для хлопців виявляється понад усе загальні інтереси.*
- 2. У наших героїв високорозвинене почуття обов'язку. Саме воно примушує Яву і Павлушу пережити стільки заплутаних, цікавих і комічних пригод.*
- 3. Цілком природним для наших героїв є участь у боротьбі з повінню. Вони не розгубилися. Ява самостійно додумався викликати на допомогу військових, а крім того врятував, ризикуючи життям, фронтові листи загиблого чоловіка баби Мокрини.*
- 4. А хіба не заслуговує на повагу міцна дружба між Явою і Павлушею!*

5. Не страшно, що Ява і Павлуша і Ганя – не “круглі” відмінники. Головне, що вони ростуть гарними людьми. Чи ти думаєш інакше?

Визначення теми та основної думки повісті (на дошці – допоміжні слова).

Тема: розповідь про веселі захоплюючі пригоди васюківських «тореадорів» Яви і Павлуші.

Основна думка: Цінувати щастя дружби і вірність їй, як і взагалі вірність принципам, обов’язку.

VII. Творча рефлексія. Міні-есе: «Чи міг би я вчинити, як герой під час стихійного лиха?»

VIII. Домашнє завдання: Прочитати інші, позапрограмові розділи повісті, зокрема розділи 21-25 частини 3; опираючись на зміст твору, написати письмову роботу «Дружба – велика сила».

5 урок.

Тема: УРМ. Сторінками улюблених творів. Підготовка до написання твору-роздуму «Пригоди і романтика у моєму житті»

Мета: Допомогти дітям збагнути глибинний зміст дивних історій, розвивати навички тлумачення алегоричних образів і ситуацій; вдосконалювати вміння порівнювати героїв різних пригодницьких творів, розвивати образне мислення, уяву, зосередженість під час роздумів, виховувати прагнення до пізнання, розвивати абстрактне мислення, розвивати навички свідомого вибору книг для читання, виділення моральних настанов, які вони містять, виховувати любов до читання.

Тип уроку: Інтегрований урок української і зарубіжної літератури.

Обладнання: Тлумачний словник, опора «Підготовка до написання твору», дидактичний матеріал, ілюстрації учнів, картки самооцінювання.

Хід уроку.

I. Мотивація навчальної діяльності.

Приєм «Незвичайний початок».

Діалог вчителів.

Вчитель української літератури: Ох, ця сучасна молодь! Про що вони тільки думають: лишень навушники у вухах встромити, музику включити, від усього світу відгородитись, щоб ніхто не заважав.

Вчитель зарубіжної літератури: Мріяти?

Вчитель української літератури: Ні!

Вчитель зарубіжної літератури: Думати?

Вчитель української літератури: Тані ж бо! Тупіти!

Вчитель зарубіжної літератури: А я з вами не згодна, колего. Музика – це місточок до прекрасного, до гармонії, це ...

Вчитель української літератури: А ви пробували помріяти про ту музику, що вони зараз слухають? Під неї хіба кілки та цвяхи забивати, та й то головою! Ніякої тобі романтики, жаги до пригод, до цікавих подій.

Вчитель зарубіжної літератури: Читають мало, лінуються і мріяти розучилися. Адже ми колись лише у бібліотеці мали відкривати знання, а зараз стільки можливостей – Інтернет, електронні посібники, мультисистеми...

Вчитель української літератури: І не знаю, колего, що й сказати. І у мене те саме, читають мало (*гірко зітхає*), твори не хочуть писати, на диктантах неуважні. До кого звернутися за допомогою? (*поглядом оглядає клас*).

Вчитель зарубіжної літератури: Я знаю до кого - до бібліотекаря. (роль бібліотекаря може виконувати хтось із учнів).

Бібліотекар: Я з вами і згодна, і ні. По-перше, все-таки книги учні читають! По-друге, любов до пригод – це вроджене почуття, але його потрібно розвивати, уява у наших дітей гарна. А книг у бібліотеці цікавих – аби хотів читати!

Вчитель зарубіжної літератури: А які порадите?

Вчитель української літератури: Щоб снаги додавали, думати і мріяти

вчили, до добра залучали, людську гідність цінували.

Приєм «Відстрочена відповідь».

Методичний коментар: подібний діалог змусить учнів вступити у співрозмову, висловити свої припущення, надати поради, поділитись враженням. Вчителі мають подякувати і бібліотекарю, і всім учасникам невимушеного діалогу.

II. Повідомлення теми, визначення спільної мети року

Складання «Щоденника мандрівника».

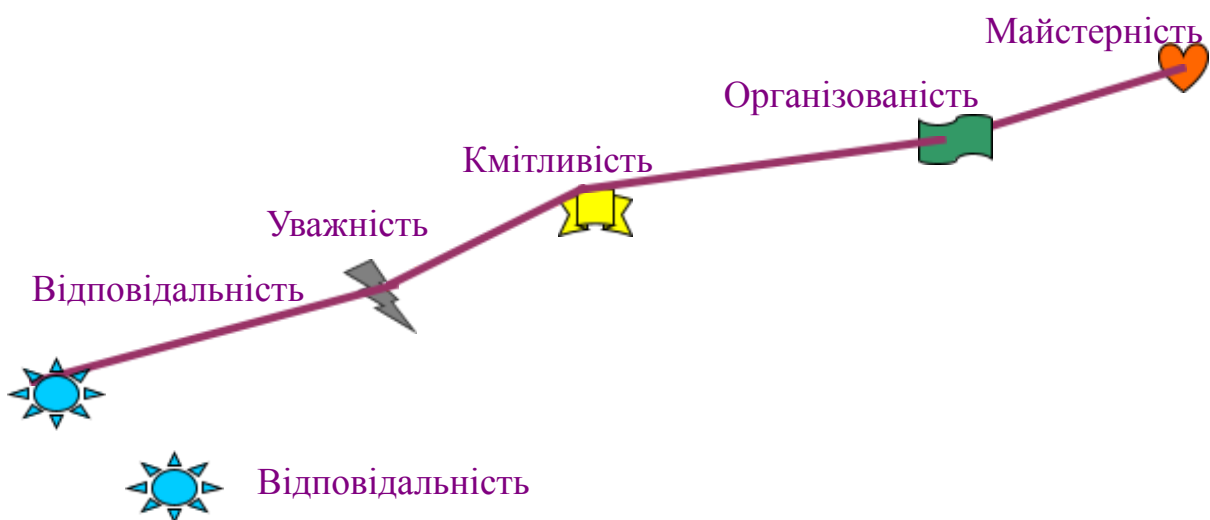
Щоденник мандрівника

1. Визначити маршрут (мета уроку)
2. Уточнити дорогу (завдання)
3. Поступово йти до цілі (виконувати всі види роботи)
4. Зустріти цікавих людей на шляху (пригадати цікаві пригоди, книги, поділитись враженнями)
5. Досягти омріяного (підготуватись до написання твору-роздуму)

III. Етап особистісної орієнтації

Колективна взаємодія: скласти маршрут від пункту А відправлення до пункту призначення Б.

Приклад маршруту уроку:

Учні записують тему і мету уроку, оформлюють маршрут уроку у зошитах.

Проблемний момент .

Де тут мають бути пункти
«Творчість» і «Підтримка»?

Методичний коментар: учні за допомогою взаємообговорення мають дійти висновку, що це має бути не пункт, а постійний провідник, бо **без творчого натхнення і підтримки друзів важко подолати навіть найлегший шлях** (висновок записується у зошити)

IV. Етап забезпечення виконань завдань уроку

Уважність

Завдання «Приховане прислів'я»

Лист

1) У цьому тексті заховане відоме народне прислів'я, знайди його, випиши і поясни. 2) Спробуй самотійно скласти подібний текст.

НАВКОЛО ТЕБЕ ВИРУЄ ЖИТТЯ – РІЗНОБАРВНО, ВЕСЕЛО, ГАМІРНО. ХОЧЕТЬСЯ ВІРИТИ, ЩО ТИ В ЦЬОМУ СВІТІ – НЕ ОДИНОКИЙ, ЩО Є РІДНІ ЛЮДИ, ЯКІ ПІКЛЮЮТЬСЯ ПРО ТЕБЕ, РАДІЮТЬ ТВОЇМ УСПІХАМ, ДОПОМАГАЮТЬ ЖИТИ. НЕ ЗАБУВАЙ ПРО НИХ, ПАМ'ЯТАЙ ПРО БАТЬКІВСЬКУ РАДУ, МАТЕРИНСЬКУ ЛАСКУ, ПРО РІЧКУ, І ГАЙ, І ПОЛЕ...І КОЛИ ТОБІ БУДЕ СКРУТНО, ЗГАДАЙ ЩАСЛИВІ МИТІ ЖИТТЯ, ПОСМІХНИСЬ І СКАЖИ СОБІ : «Я ПОВИНЕН ЗНАЙТИ МІСТОЧОК, ЯКИЙ ДОПОМОЖЕ ПЕРЕЙТИ ЧЕРЕЗ ПРИКРОЦІ І ЖИТИ ДАЛІ. АДЖЕ ЖИТТЯ ВАРТЕ ПЕРЕМОГ». ПАМ'ЯТАЙ ПРО ЦЕ!

Відповідь : Життя прожити – не поле перейти.

Кмітливість

Редагування тексту

(враховуючи стилістичні недоліки)

«Земле, я полечу в далекі світи, щоб знову повернутись, бо нема самої красивішої за тебе! Я знайду ліки для усіх хвороб, бо матиму Велику Любові; я найду затаємнені у віках розгадки Минулого, щоб приблизити Майбутнє; я вивчу більше мов світу, щоб проводити спілкування з новими друзями...»

... На стільки захоплююсь політом Думки, що мимо волі втрачаю контроль за часом.

Можна роками жити біля моря – і не вміти вчитися плавати, бо залишався байдужим щодо романтики. Можна довго дивитись на Сонце і осліпнути, не розгадати його таємниці, бо загубив здібність мріяти.

...Хвиля за хвилею котиться Життєве Море, бючись про береги Надії, натікуючись на гори Непорозуміння, омиваючи материки Науки... Мить – і ти уже в Майбутньому! Воно чекає з нетерпінням, а ми прискорюємо його хід своєю жаждою нових знань, пошуків, своєю Вірою у невичерпні сили Людства, в те, що винаходи принеситимуть Людині насолоду і миті Свободи.

Відредагований текст

«Земле, я полечу в далекі світи, щоб знову повернутись, бо нема красивішої за тебе! Я знайду ліки від усіх хвороб, бо матиму силу Великої Любові; я віднайду сховані у віках відгадки Минулого, щоб наблизити Майбутнє; я вивчатиму якомога більше мов світу, щоб спілкуватись з новими друзями...»

... Настільки захоплююсь летом Думки, що мимоволі втрачаю контроль над часом.

Можна роками жити біля моря – і не навчитися плавати, бо залишався байдужим до романтики. Можна довго дивитись на Сонце і осліпнути, не розгадавши його таємниці, бо втратив здібність мріяти.

...Хвиля за хвилею котиться Життєве Море, б'ючись об береги Надії, натикаючись на гори Непорозуміння, омиваючи материки Науки... Мить – і ти вже в Майбутньому! Воно чекає з нетерпінням, а ми пришивидишемо його хід своєю жадобою нових знань, пошуків, своєю Вірою в невичерпні сили Людства, в те, що нові винаходи приносять Людині насолоду і миті Свободи.

Привал. Зустріч з цікавою людиною

До розмови знову запрошується вчитель зарубіжної літератури.

Настановча частина

Пропоную зустрітися з мужнім і витривалим мандрівником Робінзоном Крузо, про романтику життя якого мріяли ваші герої – васильківські тореадори. Робінзон Крузо, як відомо, герой однойменної книги Даніеля Дефо, який довгий час прожив на безлюдному острові в Атлантичному океані, але не втрачав віри повернутись на батьківщину. Читаючи цю книгу, ми віримо в те, що людина спроможна подолати найскладніший шлях і не втратити своєї людської подоби та гідності. Острів Відчаю перетворюється на острів Надії, а надія помирає останньою.

Висновок (записується в «Щоденник мандрівника»): Все просто – ми всі прагнемо до пізнання світу. Серед усіх бажань найзаповітніша мрія – мандрувати, а отже ринути у романтику пригод!

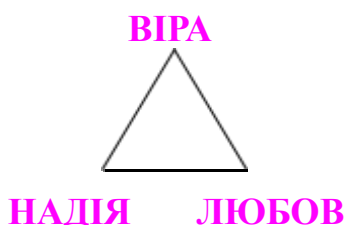
Організованість

Гра «Якби я потрапив на безлюдний острів»

1. Яку назву дав би острову? Чому?
2. Щоб узяти із собою на острів?
3. Без чого на острові не обійдусь? Чому?

Бесіда :

- Якими я уявляю робінзонів нашого часу?
- Яка найголовніша риса мрійника ? (Вміння фантазувати)
- Які оптимістичні заклики можна скласти до слів Віра, надія, Любов?

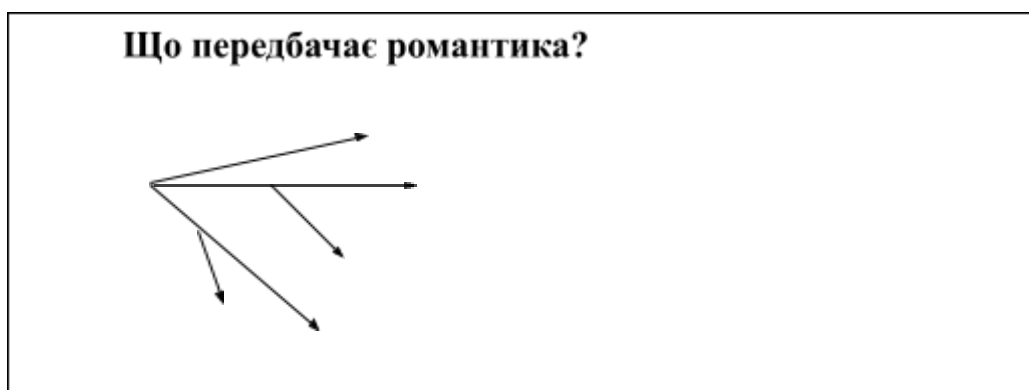

Повір у себе, у свої сили!

Сподівайся на краще!

**Тільки у любові і гармонії зі світом можна
знайти справжнє щастя!**

Інший вид роботи (на вибір учня) . **«Асоціативний кущ».**

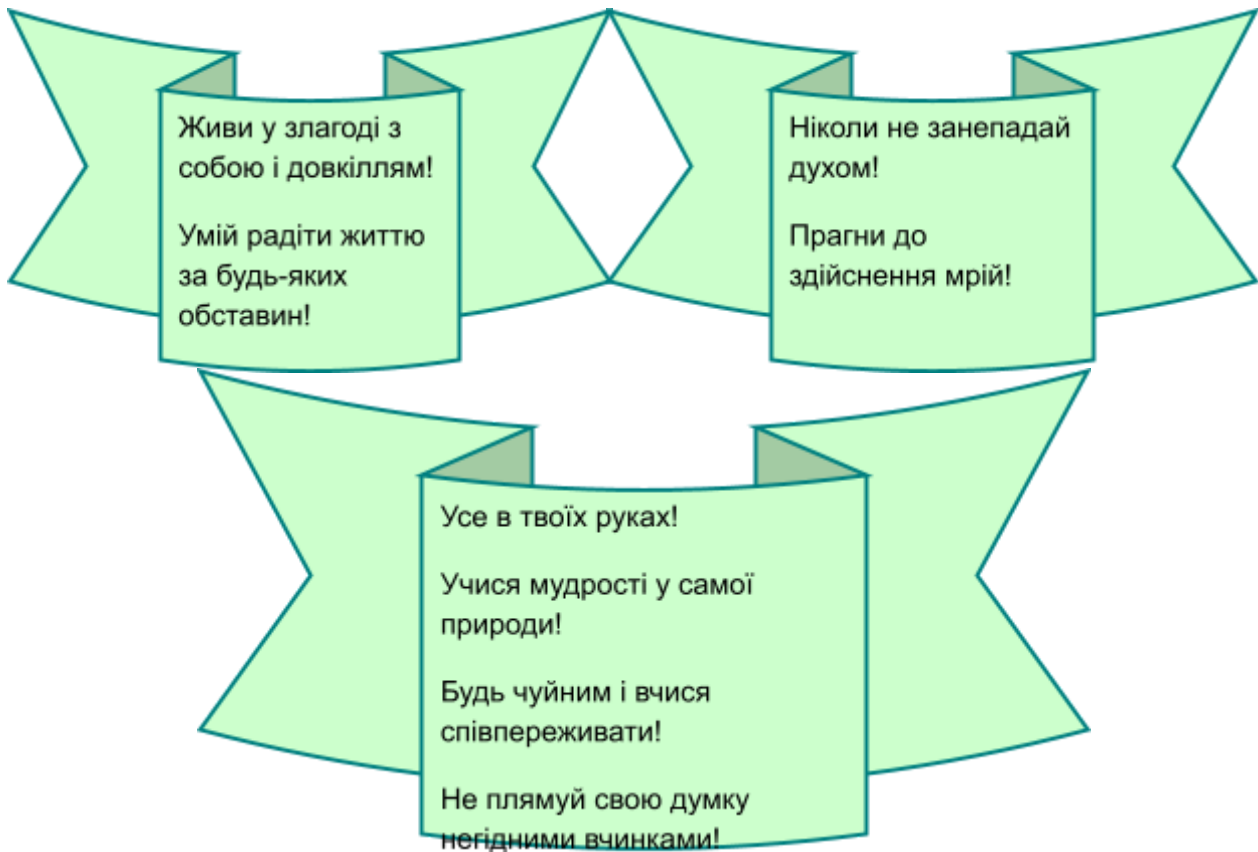
Створення проблемної ситуації.

**А хіба життя – це
не подорож?**

V. Закріплення знань. Виконання творчої роботи

Вислів для роздумів: чи можна назвати Мері Попінз із книги П. Треверс романтичною? Які поради Мері Попінз ми можемо взяти із собою у життєву подорож, а які – поради героям повісті Всеволода Нестайка «Тореадори з Васюківки» Яві і Павлуші?

Робота з плакатом

VI. Узагальнення і систематизація знань.

Майстерність

Групова діяльність. Складання творів-мініатюр «Які пригоди зі мною трапились у житті?»

Групи озвучують тексти, роблять нотатки в зошитах.

VII. Рефлексія.

1. *Щодо процесу діяльності:*

- *Що ми робили на уроці?*
- *З якою метою? Чи досягли мети завдання?*
- *Які форми роботи сподобались найбільше?*
- *Які хотілося б використати на наступних уроках?*

2. *Щодо почуттів:*

- *Чи задоволений результатом?*
- *Чим запам'ятався урок найбільше?*

- *Що я зрозумів сьогодні про себе?*
- *Що найбільше зацікавило? Що здивувало?*

VIII. Домашнє завдання. Написати тези та план до письмового твору «Пригоди й романтика у моєму житті».

Додаток

Учнівські ілюстрації до повісті

Всеволода Нестайка «Тореадори з Васюківки»

Післямова

Ось і завершився час, відведений для вивчення бестселера сучасного шкільництва «Тореадори з Васюківки». Ці уроки – тільки крапля в морі цікавих пригод героїв Всеволода Нестайка, людини безкінечно завзятої, особистості неординарної, якого шановано серед класиків дитячої літератури. Знайомство з творчістю Всеволода Зіновійовича можна продовжити на уроках позакласного читання та вивчення літератури рідного краю Житомирщини, доповнивши учнівськими творами-роздумами та повідомленнями, здійснивши ще не одну мандрівку шляхами героїв пригодницьких творів сучасності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Всеволод Нестайко. Тореадори з Васюківки. К.: Радянська школа. 1984.
2. Всеволод Нестайко. Тореадори з Васюківки К.: "Абабагаламага", 2007, 544 с.
3. Караменова Т. Книжки, що не зраджують [Текст] : Спроба методично-особистісного аналізу творчості В.Нестайка / Караменова Т. // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2001.-N3. - С.108-115.
4. Костецький А. Сонячна країна добра [Текст] : (В.Нестайку - 70) / Костецький А. // Початкова школа. - 2000.-N2. - С.58-60.
5. Сорокопуд, В. Чарівний світ Всеволода Нестайка: від тридцятитрьохрічної корови Контрибуції і Чарки Луципера до свинофірми "Рилос" і пошуку "скоробагатьковських" скарбів. [Текст] / В. Сорокопуд // Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал. - 2007. - N 3. - С. 68-70.
6. Чарівний світ Всеволода Нестайка: від тридцятитрьохрічної корови Контрибуції і чарки луципера до свинофірми «Рилос» і пошуку «скоробагатьковських» скарбів, газета «Дзеркало тижня», 30 грудня 2005 р.

7. Янчук О.Д. Веселі й добрі "флібустьєри". [Текст] : Сценарій проведення шоу-вікторини з нагороди вшанування улюблених письменників укр.дітей-амер.М.Твена і укр.В.Нестайка.5-6 класи / Янчук О.Д. // Зарубіжна література в навчальних закладах. - 1996.-N7. - С.41-46.